

4. Vnější vztahy

K výraznému nárůstu vývozu v roce 2021 přispěla zejména první polovina roku a nízká srovnávací základna.

V roce 2021 dosáhl vývoz zboží hodnoty 3 936,4 mld. korun a meziročně tak byl vyšší o 453,3 mld. (13,0 %). Tento mimořádně vysoký přírůstek (nejvyšší od roku 2014) byl ovlivněn i srovnáním s rokem 2020 (pokles vývozu o 5,7 %), kdy byl zahraniční obchod silně ovlivněn přerušením výroby ve velkých průmyslových podnicích v ČR i Evropě, zejména v automobilech. K silnému přírůstku nejvíce přispěl vývoj ve 2. čtvrtletí, na kterém se projevila nízká srovnávací základna stejného období roku 2020 (meziročně byl vývoz vyšší o 40,8 %). Export zboží ale meziročně rostl ve všech čtvrtletích. V samotném 4. čtvrtletí dosáhla hodnota vývozu 1 030,0 mld. korun. To představuje meziroční nárůst o 27,5 mld. korun (2,7 %). Poměrně mírná dynamika byla kromě problémů s dodávkami komponent v průmyslu ovlivněna i srovnáním s velmi silným 4. čtvrtletím 2020, kdy vrcholila snaha vývozců dohnat ztráty z jara stejného roku.

Loni silněji rostl export do Evropské unie než mimo ni.

Z teritoriálního pohledu loni k nárůstu exportu přispíval z většiny vývoz do Evropské unie, který byl meziročně vyšší o 398,4 mld. korun (14,4 %). Export mimo EU byl vyšší o 54,3 mld. korun (7,7 %). Meziroční dynamika vývozu do EU byla ve všech čtvrtletích roku 2021 vyšší než v případě exportu mimo EU. Rostl vývoz do většiny jednotlivých zemí, což bylo dáno i nízkou srovnávací základnou. Nejvíce v roce 2021 vzrostl export do Německa (+125,9 mld. korun, 11,5 %), na Slovensko (+57,5 mld., 17,7 %) a do Polska (+51,4 mld., 22,5 %). Výrazné přírůstky ale zaznamenal i vývoz do Rakouska (+36,4 mld. korun, 25,6 %), Itálie (+23,5 mld., 18,7 %) a Francie (+18,3 mld., 10,9 %). Jen u několika zemí byl zaznamenán pokles vývozu. Nejvýrazněji loni klesl export do Ruska (-4,6 mld. korun, -5,5 %), Kazachstánu (-3,6 mld., -46,8 %), Indonésie (-2,2 mld., -52,5 %) a do Turecka (-2,1 mld., -4,9 %).

Ve 4. čtvrtletí export mimo EU meziročně klesal.

V samotném 4. čtvrtletí meziročně rostl vývoz do EU (+30,0 mld. korun, 3,7 %), zatímco export mimo EU podruhé v řadě klesl (-2,8 mld., -1,4 %). Nejvíce se zvýšil vývoz na Slovensko (+18,7 mld. korun, 20,0 %), do Rakouska (+8,3 mld., 21,5 %) a Polska (+7,7 mld., 11,7 %). Poměrně slabý byl meziroční přírůstek vývozu do Německa (+4,0 mld. korun, 1,3 %). Růst exportu k našim nejbližším sousedům (hlavně do Německa a na Slovensko) byl výrazně podpořen prudkým zvýšením cen elektřiny. Ve 4. čtvrtletí nejvíce meziročně klesl vývoz do Francie (-7,2 mld. korun, -13,7 %), Ruska (-6,1 mld., -25,9 %) a Španělska (-4,3 mld., -15,4 %).

Vývoz naprosté většiny druhů zboží loni rostl.

K celkovému navýšení exportu zboží v roce 2021 nejvíce přispívala elektrická zařízení (+51,1 mld. korun, 17,0 %), následovaná chemickými látkami a přípravky (+48,4 mld., 29,5 %), motorovými vozidly (+47,4 mld., 5,2 %) a základními kovy (+46,7 mld., 37,3 %). U chemikálií a kovů k růstu silně přispělo zvýšení cen. To bylo i důvodem rekordního přírůstku vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+39,7 mld. korun, 191,6 %). Po propadu v roce 2020 se zotavil a výrazně rostl také export strojů a zařízení (+39,3 mld. korun, 10,3 %), kovodělných výrobků (+31,6 mld., 14,6 %) a pryžových a plastových výrobků (+24,3 mld., 13,3 %). Mimořádně silné navýšení vývozu bylo loni zaznamenáno u produktů souvisejících s odpadem (+18,5 mld. korun, 66,2 %)¹, u koksu a rafinovaných ropných výrobků (+17,3 mld., 67,7 %) a dřeva a dřevěných výrobků (+15,8 mld., 38,3 %). Solidně se zvýšil i export potravinářských výrobků (+9,7 mld., 8,1 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (+8,7 mld. korun, 2,3 %), ostatních nekovových minerálních výrobků (+8,6 mld., 12,2 %), ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (+7,8 mld., 9,2 %), oděvů (+7,2 mld., 21,1 %) nebo papíru a výrobků z něj (+6,5 mld., 10,4 %). Meziročně nižší byl loni jen vývoz u některých relativně menších položek, nejvíce klesl export ropy a zemního plynu (-2,9 mld. korun, -85,3 %) a filmů, videozáznamů a zvukových nahrávek (-1,5 mld., -14,4 %).

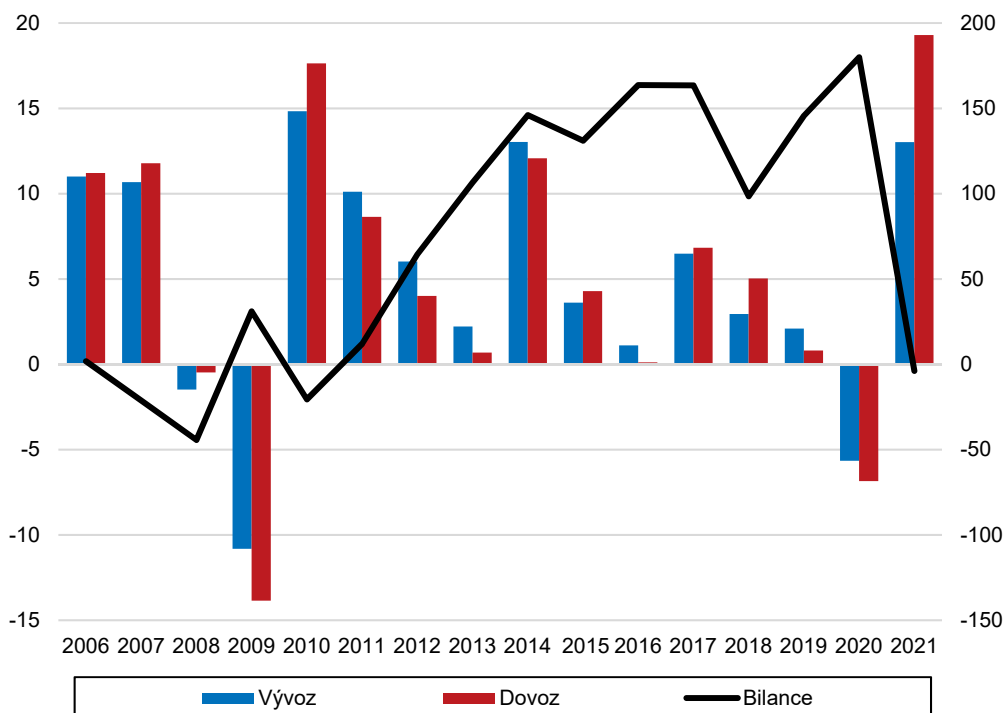
¹ Projevilo se zejména navýšení hodnoty vývozu kovového odpadu.

Ve 4. čtvrtletí se hluboce propadal export motorových vozidel.

Velké zpomalení dynamiky exportu, ke kterému došlo ve druhé polovině roku 2021, lze z většiny spojit s problémy ve výrobě motorových vozidel. V samotném 4. čtvrtletí se export motorových vozidel meziročně snížil o 50,0 mld. korun (-17,4 %). Výrazný pokles vykázali pak jen vývozci počítačů, elektronických a optických přístrojů (-13,7 mld. korun, -11,8 %). K výslednému celkovému meziročnímu přírůstku hodnoty vývozu zboží ve 4. čtvrtletí klíčově přispěla elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch (+27,4 mld. korun, 450,9 %), ale i většina ostatních odvětví si alespoň mírný růst udržela. Meziročně vyšší byl v závěru roku export základních kovů (+13,1 mld. korun, 41,0 %), chemických látek a přípravků (+11,2 mld., 24,1 %), koksu a rafinovaných ropných výrobků (+6,1 mld., 89,7 %), kovodělných výrobků (+5,2 mld., 8,8 %), produktů souvisejících s odpadem (+3,8 mld., 47,4 %), elektrických zařízení (+3,2 mld., 3,7 %), potravinářských výrobků (+3,2 mld., 10,2 %) nebo dřeva a dřevěných výrobků (+3,1 mld., 28,3 %).

Graf č. 9 Vývoz a dovoz zboží (meziroční změna, v %) a bilance zahraničního obchodu se zbožím (v mld. korun, pravá osa)

Zdroj: ČSÚ

Dovoz loni v průběhu celého roku velmi silně rostl.

Dovoz zboží v roce 2021 dosáhl hodnoty 3 940,3 mld. korun a meziročně se zvýšil o 637,1 mld. (19,3 %). K prudkému nárůstu importu přispělo srovnání se slabým rokem 2020, ale velký vliv měl i vývoj cen mnoha surovin. Navýšení cen ropy a zemního plynu, základních kovů i dalších materiálů se promítalo do velmi silné dynamiky importu po celý rok. V samotném 4. čtvrtletí činila hodnota dovozu 1 057,4 mld. korun a meziročně byla vyšší o 133,9 mld. (14,5 %). Na vývoji dovozu z teritoriálního pohledu se odrazil výrazný růst cen surovin, které Česko dováží převážně ze zemí mimo EU. Import z Evropské unie se tak loni celkově zvýšil o 366,4 mld. korun (17,3 %), zatímco dovoz z mimounijních zemí byl vyšší o 265,2 mld. (22,7 %). Nejvíce loni vzrostl dovoz z Německa (+117,1 mld. korun, 14,3 %), Ruska (+69,8 mld., 103,0 %), Polska (+60,8 mld., 21,2 %) a Číny (+60,2 mld., 14,6 %). Silný byl také přírůstek dovozu ze Slovenska (+41,5 mld., 25,8 %), z Itálie (+29,0 mld., 19,5 %), Japonska (+23,4 mld., 38,6 %) a Rakouska (+23,1 mld., 23,7 %). V samotném 4. čtvrtletí meziroční růst dovozu ze zemí mimo EU (+75,7 mld. korun, 23,0 %) výrazně převyšoval přírůstek importu z Unie (+56,9 mld., 9,7 %). Dál sílila dynamika dovozu z Ruska (+26,4 mld. korun, 136,6 %) i Číny (+22,2 mld., 18,5 %). Výrazný byl přírůstek u Polska (+12,9 mld. korun, 16,2 %), Německa (+10,9 mld., 4,8 %), Slovenska (+9,6 mld.,

20,9 %), Itálie (+6,3 mld., 15,6 %) nebo Rakouska (+6,2 mld., 23,6 %). Nejvýrazněji ve 4. čtvrtletí meziročně klesal dovoz z Jižní Koreje (−2,6 mld. korun, −11,2 %) a Maďarska (−2,1 mld., −7,4 %).

Růst dovozu loni ovlivňovalo hlavně navýšení cen některých surovin.

V loňském roce byl zaznamenán prudký růst dovozu u řady artiklů. Nejvýraznější přírůstek vykázal import základních kovů (+103,1 mld. korun, 45,6 %), ropy a zemního plynu (+80,5 mld., 109,0 %) a chemických látek a přípravků (+73,9 mld., 27,3 %). Velmi silné bylo také navýšení dovozu elektrických zařízení (+70,8 mld. korun, 25,1 %), strojů a zařízení (+44,0 mld., 13,8 %) a motorových vozidel (41,8 mld., 8,6 %). Výrazný byl dále růst importu pryžových a plastových výrobků (+26,1 mld. korun, 14,8 %), koksu a rafinovaných ropných výrobků (+23,5 mld., 51,3 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (+22,4 mld., 5,3 %), kovodělných výrobků (+20,1 mld., 12,5 %), základních farmaceutických výrobků (+17,6 mld., 15,5 %), ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (+15,3 mld., 20,7 %), elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+12,7 mld., 107,8 %), potravinářských výrobků (+10,6 mld., 6,6 %) nebo rud (+10,0 mld., 70,1 %). K výraznějšímu poklesu došlo jen u dovozu textilií (−5,3 mld. korun, −9,1 %) a filmů, videozáznamů a zvukových nahrávek (−1,0 mld., −18,6 %).

Ve 4. čtvrtletí silně meziročně klesal jen dovoz motorových vozidel.

V samotném 4. čtvrtletí 2021 silně meziročně klesl pouze dovoz motorových vozidel (−25,0 mld. korun, −16,4 %), dovoz ostatního zboží vesměs rostl. Nejvíce se opět zvyšovala hodnota dovozu surovin – ropy a zemního plynu (+35,6 mld. korun, 184,6 %) a základních kovů (+28,4 mld., 46,7 %). S navýšením cen lze spojit i nárůst dovozu chemických látek a přípravků (+15,9 mld., 21,3 %), koksu a rafinovaných ropných výrobků (+10,3 mld., 98,0 %) a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+6,3 mld., 187,4 %). Vyšší byl také import strojů a zařízení (+7,2 mld., 8,4 %), elektrických zařízení (+6,9 mld. korun, 8,3 %), ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (+5,6 mld., 26,8 %) nebo potravinářských výrobků (+5,7 mld., 13,7 %).

Poprvé od roku 2010 skončila bilance zahraničního obchodu se zbožím v deficitu.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím v roce 2021 spadla do deficitu 3,9 mld. korun. Jde o první schodek od roku 2010. Bilance se tak meziročně propadla o 183,8 mld. korun. Ke zhoršení přispěl zejména vývoj ve druhé polovině roku, kdy se plně projevil problém s dodávkami komponent ve výrobě motorových vozidel, ke kterým se přidalo i zhoršení bilance v důsledku růstu cen surovin. Loňský propad bilance zahraničního obchodu se zbožím lze plně připsat na vrub obchodu se zeměmi mimo EU (prohloubení deficitu o −210,9 mld. korun). Naopak přebytek obchodu se zeměmi EU se zlepšil o 32,0 mld. korun. Nejvíce loni ve směru zhoršení bilance působil obchod s Ruskem (−74,4 mld. korun), Čínou (−58,2 mld.), Japonskem (−21,9 mld.), Tureckem (−14,0 mld.), Ukrajinou (−13,5 mld.), Kazachstánem (−13,0 mld.) a Polskem (−9,3 mld.). Zhoršila se i bilance obchodu s Jižní Koreou (−7,5 mld. korun), Nizozemskem (−6,2 mld.), Itálií (−5,5 mld.), se Spojenými státy (−3,0 mld.), Rumunskem (−2,7 mld.) nebo Belgií (−2,5 mld.). Naopak významně ve směru zlepšení bilance působil obchod se Slovenskem (+16,0 mld. korun), Rakouskem (+13,4 mld.) a Německem (+8,8 mld.) a zlepšila se i bilance se Švédskem (+4,8 mld.), Francií (+3,6 mld.), Španělskem (+3,0 mld.) nebo Velkou Británií (+2,4 mld.).

Deficit bilance ve 4. čtvrtletí byl nejhorší od roku 2008.

Ve 4. čtvrtletí schodek bilance činil 27,4 mld. korun. Šlo o nejhorší výsledek od roku 2008 a první deficit v tomto období od roku 2010². Oproti 4. čtvrtletí 2020 se saldo zhoršilo o 106,4 mld. korun³. Ve směru deficitu působil obchod s většinou sledovaných zemí. Přebytek obchodu s EU se meziročně propadl o 26,9 mld. korun a deficit se zeměmi mimo EU se prohloubil o 78,5 mld. Nejvíce ve směru deficitu působil obchod s Ruskem (−32,5 mld. korun) a Čínou (−21,8 mld.). Výrazně horší byla i bilance zahraničního obchodu s Francií (−10,2 mld. korun), Německem (−6,8 mld.), Polskem (−5,2 mld.), Itálií (−5,0 mld.),

² V rámci 4. čtvrtletí roku skončil zahraniční obchod se zbožím v deficitu v letech 2005–2008 a 2010.

³ Přebytek ve 4. čtvrtletí 2020 dosáhl 79,0 mld. korun, což byl nejvyšší zaznamenaný výsledek.

Tureckem (−4,0 mld.) nebo Španělskem (−4,0 mld.). Naopak se zlepšilo saldo obchodu se Slovenskem (+9,2 mld. korun), Rakouskem (+2,1 mld.), Jižní Koreou (+1,7 mld.) nebo Maďarskem (+0,9 mld.).

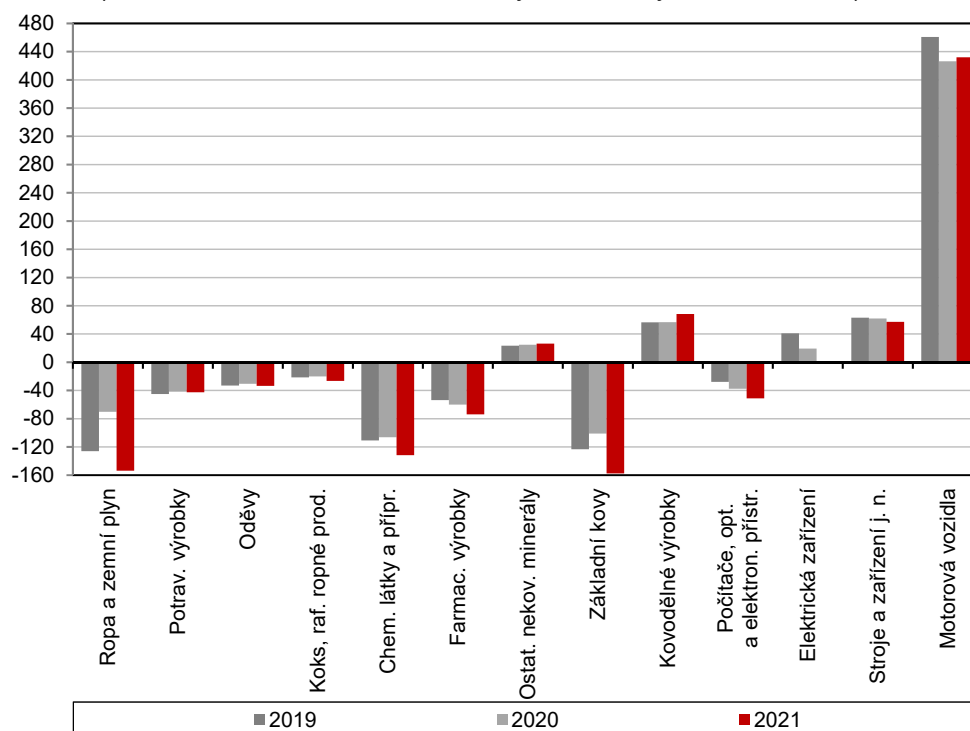
K propadu bilance loni nejvíce přispíval obchod s ropou a zemním plynem.

Z pohledu zbožové struktury měl na loňském rekordním propadu bilance největší podíl obchod s ropou a zemním plynem (−83,4 mld. korun), základními kovy (−56,4 mld.) a chemickými látkami a přípravky (−25,5 mld.). Silně se loni zhoršila také bilance obchodu s elektrickými zařízeními (−19,7 mld. korun), základními farmaceutickými výrobky (−13,8 mld.), počítači, elektronickými a optickými přístroji (−13,7 mld.) a rudami (−10,0 mld.). Horší bylo také saldo obchodu s ostatními výrobky zpracovatelského průmyslu (−7,5 mld. korun), koksem a rafinovanými ropnými výrobky (−6,2 mld.), ostatními dopravními prostředky (−5,0 mld.) nebo stroji a zařízeními (−4,7 mld.). Ve směru zlepšení bilance naopak silně působil obchod s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+27,0 mld. korun), produkty souvisejícími s odpadem (+14,0 mld.), kovodělnými výrobky (+11,5 mld.), dřevem a dřevěnými výrobky (+8,7 mld.), textiliemi (+7,0 mld.) a motorovými vozidly (+5,6 mld.).

Ve 4. čtvrtletí se meziročně zhoršovalo saldo napříč většinou druhů zboží.

Ve 4. čtvrtletí 2021 ve směru deficitu působil obchod s většinou druhů zboží. Výrazně příznivě se meziročně vyvíjela jen bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+21,0 mld. korun), produkty souvisejícími s odpadem (+2,9 mld.), kovodělnými výrobky (+1,9 mld.), textiliemi (+1,7 mld.) a dřevem a výrobky z něj (+1,3 mld.). Dál se silně meziročně prohluboval deficit obchodu s ropou a zemním plynem (−35,4 mld. korun), základními kovy (−15,2 mld.) a počítači, elektronickými a optickými přístroji (−14,4 mld.). Prudce klesal přebytek obchodu s motorovými vozidly (−25,0 mld. korun). Dál se zhoršilo saldo obchodu se stroji a zařízeními (−7,9 mld. korun), chemickými látkami a přípravky (−4,8 mld.), koksem a rafinovanými ropnými produkty (−4,2 mld.), ostatními výrobky zpracovatelského průmyslu (−4,1 mld.), elektrickými zařízeními (−3,8 mld.) nebo základními farmaceutickými výrobky (−3,5 mld.).

Graf č. 10 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace roku 2021, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ